Історія України

8 клас

Тема уроку: «Запорозька Січ – козацька республіка»

Автор: Червяченко Ірина Вікторівна,
учитель вищої категорії
КЗ «СЗШ № 5 ім. Г. Романової»
Кам'янської міської ради

Мета уроку: сформувати уявлення про козацьку республіку – Запорозьку Січ та особливості військово-політичної організації козацтва; продовжувати розвивати вміння працювати з історичною картою, визначати хронологічну послідовність основних подій, застосовувати та пояснювати вивчені поняття.

Обладнання: підручник «Історія України. 8 клас» В.С. Власов, 2016 рік, видавництво «Ґенеза», ілюстрації до теми, карта «Українські землі в XVI ст.», історичний словник.
Тип уроку: комбінований.
Основні терміни та поняття: «козак», «Запорозька Січ», «республіка», «старшина», «гетьман», «кошовий отаман», «козацька рада», «кіш», «курінь», «клейноди».

Після цього уроку учні зможуть:
• Визначати особливості Запорізької Січі, показувати на карті розташування Січей впродовж усієї козацької доби;

• Описувати на основі історичних джерел традиції та звичаї запорозьких козаків, їх військову організацію;

• Вдосконалити навички роботи з джерелами інформації, робити висновки, узагальнення, вміння будувати розповідь, давати характеристику історичним діячам.

Хід уроку:

I. Організаційний момент. Повідомлення теми та мети уроку.

II. Актуалізація знань учнів.

Вправа «Згадати все!»: клас поділений на 4 групи, кожна з яких отримує аркуш формату А3, на якому виконує завдання.

1 група: значення терміна «козак», перша письмова згадка про козацтво.

2 група: етнічні та соціальні джерела формування козацтва

3 група: соціально-економічні причини виникнення козацтва.

4 група: військово-політичні та національно-релігійні причини виникнення козацтва.

Через 5-6 хвилин спікери груп презентують на дошці свої здобутки, коротко коментуючи.

III. Вивчення нового матеріалу:

Учитель: Козацтво виникло та сформувалось у пониззі р. Дніпро, на землях, які козаки називали «Великим Лугом», «Низом», «Запорожжям», бо знаходились вони нижче дніпрових порогів (робота з картою – на дошці, в підручнику – с. 35).

Саме тут виникає перша Січ – головна військова база козаків, фортеця, де знаходилось військово-адміністративне керівництво контрольованих козаками територій, своєрідна столиці запорозьких земель.

Презентація учнівського художньо-історичного проекту «Запорозька Січ-фортеця»:

1. Облаштування Січі-фортеці.
2. Побут козаків-січовиків.
3. Козацькі порядки та закони.
4. Січі-фортеці на теренах України.

Учитель: першою відомою Січчю є фортеці, зведена 1556 року на о. Мала Хортиця князем Дмитром Вишневецьким.

Робота з підручником: с. 33-34 – коротка біографія та уривки з джерел про Дмитра Вишневецького. Виконати завдання наприкінці розділу (усно).

Учитель: Протягом 16 – поч. 17 ст. Січ набувала ознак адміністративно-політичного центру, фактично столиці козацьких земель.

Робота у групах:
(завдання визначається простим жеребкуванням)

1 група: доповнити схему (на с. 38 підручника) і користуючись нею, дати коротку характеристику системи управління на Січі (підручник с. 36, історичний словник).

2-3 група: довести, що Січ була справді козацькою республікою (текст підручника с. 34-36, історичний словник).

4 група: схарактеризувати козацькі клейноди (текст підручника, історичний словник, візуальні джерела).

Узагальнення та систематизація знань проводиться за завданнями 1-4 з розділу «Перевірте себе» на с. 38 підручника.

Домашнє завдання: опрацювати параграф 6 підручника В. Власова; підготувати короткі повідомлення про військове мистецтво козаків.